

بررسی موانع و عوامل کاربست یافته‌های پژوهشی توسط دانشگاهها و دستگاههای اجرایی

دکتر رمضان حسنزاده*

چکیده

این مقاله پژوهشی به بررسی موانع و عوامل کاربست یافته‌های پژوهشی توسط دانشگاهها و دستگاههای اجرایی می‌پردازد. جامعه آماری تحقیق کلیه تحقیقات و مقاله‌هایی است که در ارتباط با موانع و عوامل کاربست یافته‌های پژوهشی انجام و گزارش شده است. از بین کلیه تحقیقات و مقاله‌ها تعداد ۶۲ مقاله و تحقیق به عنوان نمونه آماری مورد مطالعه قرار گرفتند. شیوه نمونه‌گیری در تحقیق، نمونه‌گیری هدفمند است. چهار سؤال تحقیق مورد بررسی و آزمون قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که ۳۰ مانع برای کاربست یافته‌های پژوهشی وجود دارد. موانع در پنج طبقه تقسیم‌بندی می‌شوند: موانع انسانی ($p = 24/2$)، موانع سازمانی ($p = 21/2$)، موانع روش‌شناختی ($p = 19/37$)، موانع

---

* استادیار گروه روان‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی ساری و عضو انجمن پژوهشهای آموزشی ایران

ارتباطی ($p = 3/03$) و موانع اجتماعی ($p = 12/1$). همچنین نتایج نشان می‌دهد که ۳۰ عامل کاربست وجود دارد. عوامل در پنج طبقه تقسیم‌بندی می‌شوند: عوامل انسانی ($p = 18/45$)، عوامل سازمانی ($p = 22/8$)، عوامل ارتباطی ($p = 17/37$)، عوامل ارتباطی ($p = 20/63$) و عوامل اجتماعی ($p = 20/63$). نتایج حاکی از آن است که اولویت موانع کاربست یافته‌ها دارای اولویت خاص خود نیز می‌باشند. فقدان نظام اطلاع‌رسانی، تردید در کیفیت گردآوری داده‌ها و روش‌شناسی پژوهشی و وجود استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده، وجود محدودیت‌های مالی، نبود راه‌برد و زمینه مناسب برای کاربست و از این قبیل از اولویت‌های موانع کاربست هستند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که اولویت عوامل کاربست نیز متفاوت است. نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی، ایجاد ارتباط مستمر و نزدیک بین محققان و مدیران، ارزیابی از اثربخشی پژوهشی، تقویت و رشد شایستگی‌های علمی محققان و مانند آن از اولویت‌های عوامل کاربست به حساب می‌آیند و براساس نتایج تحقیق پیشنهادی کاربردی و عملیاتی ارائه شده است.

این مقاله توسط جناب آقای دکتر رمضان حسنزاده تهیه و به دفتر فصلنامه ارائه شده است که بدین وسیله از ایشان تقدیر و تشکر می‌نمایم.

دفتر فصلنامه

مقدمه

تحقیقات و پژوهش‌های علمی از راه‌های کشف حقایق و واقعیت‌های عالم خلقت و هستی و دستیابی به منابع و راهکارهای نوین برای پاسخگویی به نیازها و خواسته‌های متحول انسان و جامعه است (خوش‌فر، ۱۳۷۹).

تحقیق را باید مبنای همه تحولات و حرکت‌های اجتماعی، فرهنگی، صنعتی و اقتصادی دانست. تا جایی که می‌توان گفت که فعالیت‌های تحقیقاتی پایه استقلال کشور را استوارتر می‌کند. هدف از تحقیق کشف حقایق تازه، نوآوری و استفاده از این دستاوردها برای حل مسائل است. در کشورهای توسعه‌یافته اعتقاد به تحقیق و پژوهش و به کار بستن نتایج حاصل از آن در میان مردم، مسئولان، سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان، طراحان و تصمیم‌گیران عمومیت یافته و به نظر می‌رسد نیاز به تحقیق در این جوامع از حد احساس گذشته و به صورت ضرورت درآمده است. کاربست یافته‌های پژوهشی و موانع موجود از جمله چالش‌های اساسی حوزه مدیریت پژوهش است (آقازاده، ۱۳۷۵، متن، ۱۳۸۰).

هدف اصلی از تحقیق در کلیه سازمانها و دستگاه‌های اجرایی و صرف بودجه‌های مادی و انسانی بهبود کیفیت، کمک به تصمیم‌گیری مناسب، افزایش بهره‌وری و کارایی سازمانی، اتخاذ راهبردهای مناسب، حل مشکلات کارآفرینی و کسب اعتماد و اطمینان در برنامه‌ریزی خرد و کلان است. دستیابی به این اهداف جز از طریق به کار بستن یافته‌های پژوهشی در اتخاذ تصمیمات اجرایی و مبتنی ساختن برنامه‌ریزیها بر نتایج پژوهشها عملی نمی‌شود. برای این منظور می‌توان در مراحل پیش از پژوهش، ضمن پژوهش، و پس از پژوهش زمینه‌های استفاده از نتایج پژوهش را فراهم کرد (جانستون، ۱۳۷۳).

بررسیها و پژوهشها حاکی از آن است که عوامل متعددی در استفاده از یافته‌های پژوهشی نقش دارند. نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی، ایجاد ارتباط نزدیک و مستمر بین محققان و مجریان،

ارزشیابی میزان اثربخشی و سودمندی نتایج تحقیقات، تقویت و رشد شایستگیهای علمی محققان، ایجاد نظام اطلاع‌رسانی مناسب، تأسیس بانک اطلاعاتی، رشد فرهنگ پژوهشی، ایجاد دوره‌های آموزشی، ایجاد کمیته اشاعه و کاربست پژوهشی، ترغیب و تشویق پژوهشگران، افزایش کیفیت روش‌شناسی تحقیق، از بین بردن شکاف بین محققان و تصمیم‌گیران، مدیریت مناسب پژوهشی، تقویت بینش پژوهشی در مدیران، دسترسی به موقع به نتایج تحقیقات، از بین بردن کنترل‌های خشک اداری، تقویت روحیه واقع‌بینی، برگزاری جلسات هم‌اندیشی، استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی و فعال کردن مراکز پژوهشی از عوامل استفاده از یافته‌های تحقیقات است (راچفورد و نیکولز، ۱۹۹۶، سومر و سومر، ۱۹۹۷، بلیکی، ۲۰۰۰؛ اولاد، ۲۰۰۲؛ ریهر و موریسون، ۲۰۰۲؛ رجبی، ۱۳۸۰؛ کوهن و همکارانش، ۲۰۰۱؛ ایرانغش، ۱۳۷۹؛ آقازاده، ۱۳۸۰؛ فرزام فرد، ۱۳۸۰؛ مهرمحمدی، ۱۳۸۰؛ حسن‌زاده، ۱۳۸۰؛ فقیهی قزوینی، ۱۳۷۸؛ متین، ۱۳۸۰؛ ساکی، ۱۳۸۲ و امام جمعه، ۱۳۸۲).

همچنین موانع و عوامل بازدارنده زیادی بر سر راه استفاده از یافته‌های پژوهشی وجود دارد. تحقیقات محققان و پژوهشگران (مانند مهرمحمدی، ۱۳۸۰؛ متین، ۱۳۸۲؛ سپیدنامه، ۱۳۸۰؛ رجبی، ۱۳۸۰؛ آقازاده، ۱۳۸۰؛ شفیعی، ۱۳۸۱؛ شریعت‌زاده، ۱۳۸۰؛ فتحی، ۱۳۸۲، حج فروش، ۱۳۸۲) نشان می‌دهد که نبود نظام اطلاع‌رسانی، تردید در کیفیت روش تحقیق و صلاحیت محققان، استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده، محدودیتهای مالی، نبود راهبرد مناسب برای استفاده، دیوانسالاری و ساختار خشک اداری، نبود نیازسنجی، نبود فرهنگ پژوهشی، مدیریت پژوهش نامناسب، نبود نظام ارزشیابی در استفاده از نتایج پژوهشها، ناهمخوانی نتایج برخی از پژوهشها بازمینه فرهنگی و اجتماعی جامعه و نهادینه نشدن فرهنگ مراجعه به تحقیق در سازمانها از موانع و عوامل بازدارنده استفاده نتایج تحقیقات است.

سوالات تحقیق

۱. در بررسی‌های انجام شده، موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی توسط دانشگاهها و دستگاههای اجرایی کدام است؟
۲. در بررسی‌های انجام شده، عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی کدام است؟
۳. اولویت موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی کدام است؟
۴. اولویت عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی کدام است؟

آزمودنیها

جامعه آماری در این تحقیق کلیه تحقیقات و مقاله‌های به دست آمده در زمینه موانع یا عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی است. از بین تحقیقات و مقاله‌ها ۶۲ مقاله و تحقیق در حکم نمونه آماری مطالعه شد. شیوه نمونه‌گیری در این تحقیق نمونه‌گیری هدفمند است.

نتایج

سؤال اول: موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی دانشگاهها و دستگاههای اجرایی کدام است؟

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۱: توزیع فراوانی موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی

ردیف	موانع استفاده	فراوانی F	درصد P
۱	نبود فرهنگ تحقیقاتی در جامعه و در میان تصمیم‌گیران	۶	۶۳/۳
۲	تردید در صلاحیتهای علمی محقق و نا آشنایی محقق با اصول و روشهای تحقیق	۷	۲۴/۴
۳	تردید در کیفیت گردآوری داده‌ها و روش‌شناسی پژوهش	۱۲	۲۷/۷
۴	ارتباط نداشتن موضوع تحقیق با نیازهای تصمیم‌گیران	۲	۲۱/۱
۵	شکافهای نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی میان محققان و تصمیم‌گیران و مجریان	۳	۸۱/۱
۶	نبود نظام اطلاع‌رسانی مناسب	۱۳	۸۷/۷
۷	ارتباط نداشتن جریان با تصمیم‌گیران در حین اجرای تحقیق	۷	۲۴/۴
۸	نامتناسب بودن راه‌حلها با شرایط و امکانات	۳	۸۱/۱
۹	نبود آموزش لازم در زمینه پژوهشهای کاربردی و کاربردی کردن نتایج	۳	۸۱/۱
۱۰	دسترسی نداشتن به موقع به یافته‌های تحقیقات	۴	۴۲/۲
۱	کنزلهای انعطاف‌ناپذیر و خشک اداری و ساختار دیوانسالارانه	۷	۲۴/۴
۱	ناهمخوانی یافته‌های پژوهشی با ارزشها، سنتها و فرهنگ جامعه	۱	۰/۶
۱	مقاومت مدیران در برابر تغییر و پایبندی به عادات و رفتارها و تصمیمات گذشته	۶	۶۳/۳
۴	فقدان ارزشیابی از تأثیر یافته‌های تحقیق	۵	۰۳/۳
۱	انسجام و ساختار مناسب نداشتن برخی از فعالیتهای پژوهشی و یافته‌های آنها	۷	۲۴/۴
۱	توجه کافی نکردن به ابعاد روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، اقتصادی، تربیتی، فنی، سیاسی و مدیریتی تحقیقات	۶	۶۳/۳
۱	محافظة کاری کاربران یافته‌های پژوهشی	۱	۰/۶
۱	آموزش ندیدن تصمیم‌گیران و مجریان در مورد نحوه استفاده از یافته‌های تحقیقات	۳	۸۱/۱
۸			

ادامه جدول (۱)

ردیف	موانع استفاده	فراوانی F	درصد P
۱	بی‌توجهی یا کم‌توجهی به نیازها و اولویتهای محلی، منطقه‌ای، سازمانی و ملی	۷	۲۴/۴
۲	موانع ارتباطی (کلامی یا غیرکلامی) میان محققان و کاربران تحقیقات	۲	۲۱/۱
۲	فرصت نداشتن، پرمشغله بودن و محدودیت زمانی تصمیم‌گیران	۴	۴۲/۲
۲	نبود آموزش لازم در زمینه اشاعه نتایج تحقیقات و پایین بودن کیفیت اشاعه اطلاعات	۵	۰۳/۳
۲	نبود جلسات هم‌اندیشی بین محققان و کاربران	۴	۴۲/۲
۲	محدودیت‌های مالی و کمبود بودجه تحقیقات	۱۱	۶۷/۶
۲	نبود راهبرد، شرایط و زمینه‌های مناسب برای تحقیقات	۹	۴۵/۵
۲	فقدان انگیزه و پایین بودن روحیه تحقیقاتی در بین محققان	۴	۴۲/۲
۲	نبود قوانین و مقررات و تأکید نکردن بر استفاده از یافته‌های تحقیق در شرح وظایف مدیران	۶	۶۳/۳
۲	استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده	۱۲	۲۷/۷
۲	تأکید بر بررسی‌های توصیفی به جای بررسی‌های آزمایشی	۲	۲۱/۱
۳	بی‌اعتمادی تصمیم‌گیران به محققان	۳	۸۱/۱
جمع		۱۶۵	۱۰۰

همان‌طور که در جدول ۱ می‌بینیم، نتایج نشان می‌دهد که ۳۰ مانع استفاده از یافته‌های پژوهشی قابل شناسایی است براساس تحلیل فانک (۱۹۹۱ و ۱۹۹۵) و الگوی ارائه شده در تحقیقات آنها می‌توان موانع و عوامل بازدارنده استفاده از نتایج تحقیقات را در پنج طبقه تقسیم‌بندی کرد: موانع انسانی ($P = 24/2$)، موانع روش‌شناختی ($P = 19/37$)، موانع ارتباطی ($P = 3/03$) و موانع اجتماعی ($P = 12/1$). در تحقیقات قبلی مهرمحمدی (۱۳۸۰)، متین (۱۳۸۲)، سپیدنامه (۱۳۸۲)، رجی (۱۳۸۰)، شفیعی (۱۳۸۱)، شریعت‌زاده (۱۳۸۰)، فتحی (۱۳۸۲) و حج فروش (۱۳۸۲) نیز معلوم شد که موانع متعدد انسانی، سازمانی، روش‌شناختی،

ارتباطی و اجتماعی در استفاده از یافته‌های پژوهشی عامل بازدارنده به حساب می‌آید.

جدول ۲: توزیع فراوانی موانع عمده در استفاده از یافته‌های پژوهشی

براساس طبقه‌بندی پنجگانه

طبقه‌بندی موانع کلی	خرده طبقات موانع (طبقه‌بندی جزئی)	فراوانی F	درصد P
انسانی	۱. تردید در صلاحیت‌های علمی محقق و ناآشنایی محقق با اصول و روش‌های تحقیق	۷	۲۴/۴
	۲. مقاومت مدیران در برابر تغییر و پایبندی به عادات و رفتارها و تصمیمات گذشته	۶	۶۳/۳
	۳. محافظه‌کاری کاربران یافته‌های پژوهشی	۱	۰/۶
	۴. آموزش لازم ندیدن تصمیم‌گیران و جریان در مورد نحوه استفاده از یافته‌های تحقیقات	۳	۸۱/۱
	۵. فرصت نداشتن، پرمشغله بودن و محدودیت زمانی تصمیم‌گیران	۴	۴۲/۲
	۶. فقدان انگیزه و پایان بودن روحیه تحقیقاتی در بین محققان	۴	۴۲/۲
	۷. استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده	۱۲	۲۷/۷
	۸. بی‌اعتمادی تصمیم‌گیران به محققان	۳	۸۱/۱
جمع		۴۰	۲/۲۴
سازمانی	۱. ارتباط نداشتن موضوع تحقیق با نیازهای تصمیم‌گیران	۲	۲۱/۱
	۲. کنترل‌های انعطاف‌ناپذیر و خشک اداری و ساختار دیوانسالارانه	۷	۲۴/۴
	۳. محدودیت‌های مالی و کمبود بودجه تحقیقات	۱۱	۶۷/۶
	۴. نبود راهبرد، شرایط و زمینه‌های مناسب برای استفاده از نتایج	۹	۴۵/۵
	۵. فقدان قوانین و مقررات و تأکید نکردن بر استفاده از یافته‌های تحقیق در شرح وظایف مدیران	۶	۶۳/۳
جمع		۳۸	۲/۲۱

ادامه جدول (۲)

طبقه بند دي كلي موانع	خرده طبقات موانع (طبقه بندي جزيي)	فرا واند F ي	درص د P
روش شناختي	۱. تردید در کیفیت گردآوری داده ها و روش‌شناسی پژوهش	۱۲	۲۷/۷
	۲. تناسب نداشتن راه حلها با شرایط و امکانات	۳	۸۱/۱
	۳. فقدان آموزش لازم در زمینه پژوهشهای کاربردی و کاربردی کردن نتایج	۳	۸۱/۱
	۴. فقدان ارزشیابی از تأثیر یافته‌های تحقیق	۵	۰۳/۳
	۵. نبود انسجام و ساختار مناسب برخی از فعالیت‌های پژوهشی و یافته‌های آن	۷	۲۴/۴
	۶. تأکید بر بررسی‌های توصیفی به جای بررسی‌های آزمایشی	۲	۲۱/۱
جمع		۳۲	۳۷/۱۹
ارتباط ي	۱. شکاف نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی میان محققان و تصمیم‌گیران و مجریان	۳	۸۱/۱
	۲. فقدان نظام اطلاع‌رسانی مناسب	۱۳	۸۷/۷
	۳. ارتباط نداشتن مجریان با تصمیم‌گیران در حین اجرای تحقیق	۷	۲۴/۴
	۴. دسترسی نداشتن به موقع به یافته‌های تحقیقات	۴	۴۲/۲
	۵. موانع ارتباطی (کلامی یا غیرکلامی) میان محققان و کاربران تحقیقات	۲	۲۱/۱
	۶. آموزش لازم در زمینه اشاعه نتایج تحقیقات و پایین بودن کیفیت اشاعه اطلاعات	۵	۰۳/۳
	۷. برقرار نشدن جلسات هم‌اندیشی بین محققان و کاربران	۴	۴۲/۲
جمع		۳۸	۲۳
اجتماع ي	۱. نبود فرهنگ تحقیقاتی در جامعه و بین تصمیم‌گیران	۶	۶۳/۳
	۲. ناهمخوانی یافته‌های پژوهشی با ارزشها، سنتها و فرهنگ جامعه	۱	۰/۶
	۳. توجه نکردن به ابعاد روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، اقتصادی، تربیتی، فنی، تکنولوژیک، سیاسی و مدیریتی تحقیقات.	۶	۶۳/۳
	۴. بی‌توجهی یا کم‌توجهی به نیازها و اولویتهای محلی، منطقه‌ای، سازمانی و ملی.	۷	۲۴/۴

۱۲	۲۰	جمع
----	----	-----

پروپوزیشن کا نام: انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سؤال دوم: عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی دانشگاه‌های اجرایی کدام است؟

جدول ۳: توزیع فراوانی عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی

ردیف	عوامل استفاده	فراوانی F	درصد P
۱	ایجاد و توسعه فرهنگ پژوهشی و پژوهش‌خواهی در جامعه و بین تصمیم‌گیران	۴	۳۴/۴
۲	تقویت و رشد شایستگی‌های علمی محققان و توجه به صلاحیت‌های حرفه‌ای آنها	۵	۴۳/۵
۳	افزایش کیفیت روش شناسی تحقیق و کاربردی کردن آن	۳	۲۶/۳
۴	ایجاد ارتباط نزدیک و مستمر بین محققان و مجریان	۸	۶۹/۸
۵	نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی در سطوح گوناگون	۹	۷۸/۹
۶	ایجاد نظام اطلاع‌رسانی مناسب، تأسیس بانک اطلاعاتی و تهیه چکیده تحقیقات	۵	۴۳/۵
۷	از بین بردن شکاف نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی میان محققان و تصمیم‌گیران	۳	۲۶/۳
۸	افزایش حساسیت و توجه به فعالیت‌های تحقیقاتی برای عقلایی کردن تصمیمات	۳	۲۶/۳
۹	تقویت روحیه واقع‌بینی و عینیت‌گرایی و اجتناب از سوگیری شخصی	۱	۰۸/۱
۱۰	افزایش آگاهی مدیران دستگاه‌های اجرایی از سودمندی یافته‌های تحقیقات	۳	۲۶/۳
۱۱	ایجاد دوره‌های آموزشی لازم در زمینه نحوه استفاده از نتایج تحقیقات	۵	۴۳/۵
۱۲	در اختیار گذاشتن به موقع یافته‌های پژوهشی و دسترس پذیر کردن تحقیقات	۲	۱۷/۲
۱۳	از بین بردن ساختار دیوانسالارانه و از بین بردن کنترل‌های خشک اداری	۲	۱۷/۲
۱۴	ایجاد همخوانی بین ارزشها و فرهنگ جامعه نتایج تحقیقات	۱	۰۸/۱
۱۵	برطرف کردن مقاومتها و از بین بردن محافظه‌کاری در بین مدیران	۱	۰۸/۱
۱۶	ارزشیابی میزان اثربخشی و سودمندی نتایج تحقیقات	۶	۵۲/۶
۱۷	ایجاد انسجام و ساختار مناسب در فعالیت‌های پژوهشی و نتایج آنها	۱	۰۸/۱

ادامه جدول (۳)

درصد P	فراوانی F	عوامل استفاده	رتبه
۲۶/۳	۳	توجه به ابعاد روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، اقتصادی، تربیتی، فنی، تکنولوژیک، سیاسی و مدیریتی تحقیقات	۱ ۸
۰۸/۱	۱	برگزاری جلسات هم‌اندیشی برای محققان و مجریان	۱ ۹
۲۶/۳	۳	انحاز راهبرد مناسب و ایجاد زمینه‌ها و شرایط مناسب برای استفاده از نتایج تحقیقات	۲ ۰
۰۸/۱	۱	قانونمند کردن توجه به یافته‌های تحقیقات و توجه به استفاده از یافته‌ها در شرح وظایف مدیران	۲ ۱
۱۷/۲	۲	موظف کردن محققان به ارائه یافته‌های کاربردی تحقیقات	۲ ۲
۲۶/۳	۳	ایجاد دوره‌های مدیریت پژوهش برای مدیران و به کارگیری مدیران دارای بینش علمی و پژوهشی در سطح مدیریت	۲ ۳
۴۳/۵	۵	ایجاد کمیته اشاعه و یافته‌های پژوهشی در سطح دستگاه‌های اجرایی برای عملیاتی کردن نتایج تحقیقات	۲ ۴
۰۸/۱	۱	استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی برای عرضه نتایج تحقیقات در دستگاه‌های اجرایی	۲ ۵
۰۸/۱	۱	توسعه و فعال کردن مراکز تحقیقاتی	۲ ۶
۳۴/۴	۴	حمایت از تحقیقات کاربردی و تشویق محققان در این زمینه	۲ ۷
۱۷/۲	۲	شناسایی دقیق مخاطبان تحقیق و نیازمندی‌های آنها	۲ ۸
۱۷/۲	۲	قابل فهم و کاربردی کردن نتایج تحقیقات برای سیاستگذاران	۲ ۹
۱۷/۲	۲	رفع محدودیت‌های مالی و تجدید نظر در بودجه‌های پژوهشی	۳ ۰
۱۰۰	۹۲	جمع	

همان‌طور که در جدول ۳ می‌بینیم، نتایج نشان می‌دهد که ۳۰ عامل استفاده از یافته‌های پژوهشی قابل شناسایی است. عوامل استفاده در پنج طبقه آمده است: عامل انسانی ($P = ۱۸/۴۵$)، عامل سازمانی ($P = ۲۲/۸$)، عامل روش شناختی ($P = ۱۷/۳۷$)، عامل ارتباطی ($P = ۲۰/۶۳$) و عامل اجتماعی ($P = ۲۰/۶۲$). در بررسی‌های قبلی نیز عوامل

گوناگون مؤثر در استفاده از یافته‌های پژوهشی شناسایی شدند. تحقیقات راجفورد و نیکولز (۱۹۹۶)، سومر و سومر (۱۹۹۷)، بلیکی (۲۰۰۰)، اولاد (۲۰۰۲)، دیهر و موريسون (۲۰۰۲)، ایرانمنش (۱۳۷۹)، آقازداده (۱۳۸۰)، مهرمحمدی (۱۳۸۰)، حسن‌زاده (۱۳۸۰)، متین (۱۳۸۰) و فقیهی قزوینی (۱۳۷۸) نیز حاکی از آن است که عوامل انسانی، سازمانی، روش‌شناختی، ارتباطی و اجتماعی در استفاده از نتایج تحقیقات مؤثر است.

سؤال سوم: موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی به ترتیب اولویت کدام است؟

جدول ۴: توزیع فراوانی موانع استفاده‌های پژوهشی به ترتیب اولویت (رتبه)

موانع

رتبه	درصد P	فراوانی F	موانع کاربردی
۱	۸۷/۷	۱۳	نبود نظام اطلاع‌رسانی مناسب
۲	۲۷/۷	۱۲	تردید در کیفیت گردآوری داده‌ها و روش‌شناسی پژوهش
۲	۲۷/۷	۱۲	استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده
۴	۱۷/۶	۱۱	محدودیت‌های مالی و کمبود بودجه تحقیقات
۵	۴۵/۵	۹	نبود راهبرد، شرایط و زمینه‌های مناسب برای استفاده از نتایج تحقیقات
۸	۲۴/۴	۷	تردید در صلاحیت‌های علمی محقق و ناآشنایی محقق با اصول و روش‌های تحقیق
۸	۲۴/۴	۷	ارتباط نداشتن مجریان با تصمیم‌گیران در حین اجرای تحقیق
۸	۲۴/۴	۷	کنترل‌های انعطاف‌ناپذیر و خشک اداری و ساختار دیوانسالارانه
۸	۲۴/۴	۷	نبود انسجام و ساختار مناسب برخی از فعالیت‌های پژوهشی و یافته‌های آنها
۸	۲۴/۴	۷	بی‌توجهی یا کم‌توجهی به نیازها و اولویت‌های محلی، منطقه‌ای، سازمانی و ملی
۵/۱۲	۶۳/۳۰	۶	نبود فرهنگ تحقیقاتی در جامعه و درمیان تصمیم‌گیران
۵/۱۲	۶۳/۳	۶	مقاومت مدیران در برابر تغییر و پایبندی به عادات و رفتارها و تصمیمات

گذشته		
۶	۶۳ / ۲	۵ / ۱۲
۶	۶۳ / ۲	۵ / ۱۲
۵	۰۳ / ۲	۵ / ۱۵

ادامه جدول (۴)

رتبه	درصد P	فراوانی F	موانع کاربردی
۱۵	۰۳ / ۲	۵	نبود آموزش لازم در زمینه اشاعه نتایج تحقیقات و پایین بودن کیفیت اشاعه اطلاعات
۱۸	۴۲ / ۲	۴	دسترسی نداشتن به موقع به یافته‌های تحقیقات
۱۸	۴۲ / ۲	۴	فرصت نداشتن، پرمشغله بودن و محدودیت زمانی تصمیم‌گیران
۱۸	۴۲ / ۲	۴	نبود جلسات هم‌اندیشی برای محققان و کاربران
۱۸	۴۲ / ۲	۴	نبود انگیزه و پایین بودن روحیه تحقیقاتی در بین محققان
۲۳	۸۱ / ۱	۳	شکاف‌های نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی میان محققان و تصمیم‌گیران و مجریان
۲۳	۸۱ / ۱	۳	تناسب نداشتن راه‌حل‌ها با شرایط و امکانات
۲۳	۸۱ / ۱	۳	نبود آموزش لازم در زمینه پژوهش‌های کاربردی و کاربردی کردن نتایج
۲۳	۸۱ / ۱	۳	آموزش لازم ندیدن تصمیم‌گیران و مجریان در مورد نحوه استفاده از یافته‌های تحقیقات
۲۳	۸۱ / ۱	۳	بی‌اعتمادی تصمیم‌گیران به محققان
۲۷	۲۱ / ۱	۲	ارتباط نداشتن موضوع تحقیق با نیازهای تصمیم‌گیران
۲۷	۲۱ / ۱	۲	وجود موانع ارتباطی (کلامی یا غیرکلامی) میان محققان و کاربران تحقیقات
۲۷	۲۱ / ۱	۲	تأکید بر بررسی‌های توصیفی به جای بررسی‌های آزمایشی
۲۹	۰ / ۶	۱	ناهمخوانی یافته‌های پژوهشی با ارزش‌ها، سنتها و فرهنگ جامعه
۲۹	۰ / ۶	۱	حافظه‌کاری کاربران یافته‌های پژوهشی
	۱۰۰	۱۶۵	جمع

همان‌طور که در جدول ۴ می‌بینید، اولویت موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی در دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی متفاوت است. نبود نظام اطلاع‌رسانی مناسب و تردید در کیفیت گردآوری داده‌ها و روش‌شناسی پژوهش و استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده از اولویت‌های مهم به شمار می‌روند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

سؤال چهارم: عوامل استفاده از یافته های پژوهشی به ترتیب اولویت کدام است؟

جدول ۵: توزیع فراوانی عوامل یافته های پژوهشی به ترتیب اولویت (رتبه) عوامل

رتبه	درصد P	فراوانی F	عوامل کاربست
۱	۷۸/۹	۹	نیازسنجی و تعیین اولویتهای پژوهشی در سطوح گوناگون
۲	۶۹/۸	۸	ایجاد ارتباط نزدیک و مستمر بین محققان و مجریان
۳	۵۲/۶	۶	ارزشیابی میزان اثربخشی و سودمندی نتایج تحقیقات
۵/۵	۴۳/۵	۵	تقویت و رشد شایستگیهای علمی محققان و توجه به صلاحیتهای حرفه ای آنها
۵/۵	۴۳/۵	۵	ایجاد نظام اطلاع رسانی مناسب، تأسیس بانک اطلاعاتی و تهیه چکیده تحقیقات
۵/۵	۴۳/۵	۵	ایجاد دوره های آموزشی لازم در زمینه نحوه استفاده از نتایج تحقیقات
۵/۵	۴۳/۵	۵	ایجاد کمیته اشاعه و استفاده از یافته های پژوهشی در سطح دستگاههای اجرایی برای عملیاتی کردن نتایج تحقیقات
۸/۵	۳۴/۴	۴	ایجاد و توسعه فرهنگ پژوهشی و پژوهش خواهی در جامعه و بین تصمیم گیران
۸/۵	۳۴/۴	۴	حمایت از تحقیقات کاربردی و تشویق محققان در این زمینه
۱۳	۲۶/۳	۳	افزایش کیفیت روش شناسی تحقیق و کاربردی کردن آن
۱۳	۲۶/۳	۳	از بین بردن شکاف نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی میان محققان و تصمیم گیران
۱۳	۲۶/۳	۳	افزایش حساسیت و توجه به فعالیتهای تحقیقاتی برای عقلایی کردن تصمیمات
۱۳	۲۶/۳	۳	افزایش آگاهی مدیران دستگاههای اجرایی درباره سودمندی یافته های تحقیقات
۱۳	۲۶/۳	۳	توجه به ابعاد روان شناختی، جامعه شناختی، اقتصادی، تربیتی، فنی، تکنولوژیک، سیاسی و مدیریتی تحقیقات

ادامه جدول (۵)

رتبه	درصد P	فراوانی F	عوامل کاربست
۱۳	۲۶/۳	۳	اتخاذ راهبرد مناسب و ایجاد زمینه ها و شرایط مناسب برای استفاده از تحقیقات

۱۳	/۲۶ ۳	۳	ایجاد دوره های مدیریت پژوهش برای مدیران و به کارگیری مدیران دارای بینش علمی و پژوهشی در سطح مدیریت
/۵ ۱۹	/۱۷ ۲	۲	در اختیار گذاشتن به موقع یافته های پژوهشی و دسترس پذیری تحقیقات
/۵ ۱۹	/۱۷ ۲	۲	از بین بردن ساختار دیوانسالارانه و از بین بردن کنترل های خشک اداری
/۵ ۱۹	/۱۷ ۲	۲	موظف کردن محققان به ارائه یافته های کاربردی تحقیقات
/۵ ۱۹	/۱۷ ۲	۲	شناسایی دقیق مخاطبان تحقیق و نیازمندی های آنها
/۵ ۱۹	/۱۷ ۲	۲	قابل فهم و کاربردی کردن نتایج تحقیقات برای سیاستگذاران
/۵ ۱۹	/۱۷ ۲	۲	رفع محدودیت های مالی و تجدید نظر در بودجه های پژوهشی
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	تقویت روحیه واقع بینی و عینیت گرایی و اجتناب از سوگیری شخصی
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	ایجاد همخوانی بین ارزشها و فرهنگ جامعه و نتایج تحقیقات
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	برطرف کردن مقاومتها و از بین بردن محافظه کاری در بین مدیران
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	ایجاد انسجام و ساختار مناسب در فعالیتهای پژوهشی و نتایج آنها
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	برگزاری جلسات هم اندیشی بین محققان و مجریان
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	قانونمند کردن توجه به یافته های تحقیقات و در نظر گرفتن استفاده از یافته ها در شرح وظایف مدیران
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	استفاده از رسانه های ارتباط جمعی برای عرضه نتایج تحقیقات در دستگاه های اجرایی
/۵ ۲۶	/۰۸ ۱	۱	توسعه بخشیدن و فعال کردن مراکز تحقیقاتی

همان طور که در جدول ۵ می بینید اولویت عوامل استفاده از یافته های پژوهشی در دانشگاهها اجرایی متفاوت است نیازسنجی و تعیین اولویتهای پژوهشی در سطوح گوناگون و ایجاد ارتباط نزدیک و مستمر بین محققان و مجریان از اولویتهای مهم به شمار می رود.

بحث و نتیجه گیری

الف. در مورد سؤال اول تحقیق یعنی: موانع کاربست یافته‌های پژوهشی توسط دانشگاهها و دستگاههای اجرایی کدامند؟ نتایج بررسی تحقیقات و مقاله‌ها نشان داد که ۳۰ مورد به عنوان موانع مطرح هستند. توزیع فراوانی موانع کاربست یافته‌های پژوهشی در جدول ۱ آمده است.

ب. در مورد سؤال دوم تحقیق یعنی عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی توسط دانشگاهها و دستگاههای اجرایی کدام اند؟ نتایج بررسی تحقیقات و مقاله‌ها نشان داد که سی عامل مطرح اند. توزیع فراوانی عوامل استفاده یافته‌های پژوهشی در جدول ۲ آمده است.

ج. در مورد سؤال سوم تحقیق یعنی: اولویت موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی کدام است؟

براساس نتایج جدول ۴ می‌توان اولویت موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی را به شرح زیر بیان کرد:

۱. نبود نظام اطلاع‌رسانی مناسب،
۲. تردید در کیفیت گردآوری داده‌ها و روش‌شناسی پژوهشی و وجود استبداد مدیریتی و مدیریت شتابزده،
۳. محدودیتهای مالی و کمبود بودجه تحقیقات،
۴. نبود راهبرد، شرایط و زمینه‌های مناسب برای استفاده از تحقیقات،
۵. تردید در صلاحیتهای علمی محقق و ناآشنایی محقق با اصول و روشهای تحقیق، ارتباط نداشتن جریان با تصمیم‌گیران حین اجرای تحقیق، کنترلهای انعطاف‌ناپذیر و خشک اداری و ساختار دیوانسالارانه، نبود انسجام و ساختار مناسب در برخی از فعالیتهای پژوهشی و یافته‌های آنها، و بی‌توجهی و کم‌توجهی به نیازها و اولویتهای محلی، منطقه‌ای، سازمانی و ملی،
۶. رسوخ نکردن فرهنگ تحقیقاتی در جامعه و میان تصمیم‌گیران، مقاومت مدیران در برابر تغییر و پایبندی به عادات و رفتارها و تصمیمات گذشته، نبود توجه کافی به ابعاد روان‌شناختی،

جامعه‌شناختی، اقتصادی، تربیتی، فنی، تکنولوژیکی، سیاسی و مدیریتی تحقیقات، نبود قوانین و مقررات و تأکید نکردن بر استفاده از یافته‌های تحقیق در شرح وظایف مدیران،

۷. نبود ارزشیابی از تأثیر یافته‌های تحقیق و ندیدن آموزش لازم در زمینه اشاعه نتایج تحقیقات و پایین‌بودن کیفیت اشاعه اطلاعات،

۸. دسترسی به موقع نداشتن به یافته‌های تحقیقات، فرصت نداشتن، پرمشغله بودن و محدودیت زمانی تصمیم‌گیران، نبود جلسات هم‌اندیشی بین محققان و کاربران و نبود انگیزه و روحیه تحقیقاتی بین محققان،

۹. شکاف‌های نگرشی، ارتباطی و میان محققان و تصمیم‌گیران و مجریان، تناسب نداشتن راه‌حل‌ها با شرایط و امکانات، نبود آموزش لازم در زمینه پژوهش‌های کاربردی و کاربردی کردن نتایج، نبود آموزش لازم برای تصمیم‌گیران و مجریان در مورد نحوه استفاده از یافته‌های تحقیقات و بی‌اعتمادی تصمیم‌گیران به محققان،

۱۰. بی‌ارتباطی موضوع تحقیق، وجود موانع ارتباطی (کلامی یا غیرکلامی) میان محققان و کاربران تحقیقات، تأکید بر بررسی‌های توصیفی به جای بررسی‌های آزمایشی،

۱۱. ناهمخوانی یافته‌های پژوهشی با ارزشها، سنتها و فرهنگ جامعه و محافظه‌کاری کاربران یافته‌های پژوهشی.

اولویت موانع استفاده از یافته‌های پژوهشی برحسب طبقه‌بندی پنج‌گانه عوامل به ترتیب زیر است:

۱. موانع انسانی (۲/۲۴ درصد)
  ۲. موانع ارتباطی (۲۳ درصد)
  ۳. موانع سازمانی (۲/۲۱ درصد)
  ۴. موانع روش‌شناختی (۱۹/۳۷ درصد)
  ۵. موانع اجتماعی (۱/۱۲ درصد)
- رجبی (۱۳۸۰)، سپیدنامه (۱۳۸۰)، سیف (۱۳۸۰)، دادستان (۱۳۸۰)، آقازاده (۱۳۸۰)، فرزاد (۱۳۸۰)، مهرمحمدی (۱۳۸۰)، مهرداد و راستخانه (۱۳۸۰)، حسن‌زاده (۱۳۸۰)، رشادمنش (۱۳۸۰)، صافی

(۱۳۸۰)، صادقي (۱۳۷۰)، خوشفرد (۱۳۷۹)، رون (۱۳۷۷)، طاهري لركي (۱۳۷۵)، ملايي نژاد (۱۳۸۰)، قاسمي (۱۳۸۰)، فضيلتخواه (۱۳۷۱)، بجنوردي (۱۳۸۰)، موسوي (۱۳۸۰)، محمديان (۱۳۷۵)، رازقي (۱۳۷۵)، بهروان (۱۳۷۴)، فرخي (۱۳۷۴)، بكراني (۱۳۷۳)، كياني هرچگاني و يارمحمدیان (۱۳۷۷)، سالاري (۱۳۷۸)، حزي (۱۳۷۸)، عصاره (۱۳۶۵)، تاجيك اسماعيلي (۱۳۷۹)، دياني (۱۳۷۸)، بياني (۱۳۷۸)، امينايي (۱۳۷۵)، قنبري و تنكابني (۱۳۷۳)، شريعتزاده (۱۳۸۰)، سنّار (۱۳۷۵)، عطائي (۱۳۷۸)، مضطرزاده (۱۳۷۷)، پرويزيان (۱۳۷۹)، متين (۱۳۷۹)، الحسيي (۱۳۷۶)، ميرزاده (۱۳۷۷)، آرمند و امامي رهبري (۱۳۷۳)، مهديزاده (۱۳۷۶)، مزيناني (۱۳۸۰)، نامي (۱۳۷۶)، صافي و همكاران (۱۳۶۹)، مقيمي راد (۱۳۷۹)، سيد محسني (۱۳۷۹)، اسماعيلي (۱۳۷۹)، ستايش (۱۳۷۹)، راجفورد و نيكولز (۱۹۹۶)، قاسم (۱۹۹۷)، به نقل از لاريچاني و فاضلي، (۱۳۷۹)، صباغيان (۱۳۷۸)، گودوين (۱۹۹۵)، ليوويت (۱۹۹۱)، سومر و سومر (۱۹۹۷)، مضطرزاده و همكاران (۱۳۷۵)، بليكي (۲۰۰۰)، قاسم رشيدي (۱۳۸۱)، الاد (۲۰۰۲)، ريهر و موريسون (۲۰۰۲)، فلدمن (۱۹۹۶)، كيسكروي روان (۱۹۹۶) و فانك (۱۹۹۱ و ۱۹۹۵) نيز در بررسيها، تحقيقات و مقاله هاي علمي خود نشان دادند كه موانع انساني، ارتباطي، سازماني، روش شناختي و اجتماعي، موانع عمده در استفاده نكردن از يافته هاي پژوهشي محسوب ميشوند.

د. در مورد سؤال چهارم تحقيق بعني: اولويت عوامل استفاده از يافته هاي پژوهشي کدام است؟ براساس نتايج جدول ۵ مي توان اولويت عوامل استفاده از يافته هاي پژوهشي را به شرح زير بيان كرد:

۱. نيازسنجي و تعيين اولويت هاي پژوهشي در سطوح مختلف،
۲. ايجاد ارتباط نزديك و مستمر بين محققان و مجريان،
۳. ارزشيابي ميزان اثربخشي و سودمندي نتايج تحقيقات،

۴. تقویت و رشد شایستگی‌های علمی محققان و توجه به صلاحیتهای حرفه‌ای آنها، ایجاد نظام اطلاع‌رسانی مناسب، تأسیس بانک اطلاعاتی و تهیه چکیده تحقیقات، ایجاد دوره‌های آموزشی لازم در زمینه نحوه استفاده از نتایج تحقیقات و ایجاد کمیته اشاعه یافته‌های پژوهشی در سطح دستگاه‌های اجرایی برای عملیاتی کردن نتایج تحقیقات و استفاده از آنها،

۵. ایجاد و توسعه فرهنگ پژوهشی و پژوهش‌خواهی در جامعه و بین تصمیم‌گیران و حمایت از تحقیقات کاربردی و تشویق محققان در این زمینه،

۶. افزایش کیفیت روش‌شناسی تحقیق و کاربردی کردن آنها، از بین بردن شکاف نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی محققان و تصمیم‌گیران، افزایش حساسیت و توجه به فعالیت‌های تحقیقاتی در جهت عقلایی کردن تصمیمات، افزایش آگاهی مدیران دستگاه‌های اجرایی از سودمندی یافته‌های تحقیقات، توجه به ابعاد روان‌شناختی، جامعه‌شناختی، اقتصادی، تربیتی، فنی، تکنولوژیک، سیاسی و مدیریتی تحقیقات، اتخاذ راهبرد مناسب و ایجاد زمینه‌ها و شرایط مناسب برای استفاده از تحقیقات و ایجاد دوره‌های مدیریت پژوهشی برای مدیران و به کارگیری مدیران دارای بینش علمی و پژوهشی در سطح مدیریت،

۷. در اختیار گذاشتن به موقع یافته‌های پژوهشی و دسترس‌پذیر کردن تحقیقات، از بین بردن ساختار دیوانسالارانه و از بین بردن کنترل‌های خشک اداری، موظف کردن محققان به ارائه یافته‌های کاربردی تحقیقات، شناسایی دقیق مخاطبان تحقیق و نیازمندی‌های آنها، قابل فهم و کاربردی کردن نتایج تحقیقات برای سیاستگذاران، و رفع محدودیتهای مالی و تجدید نظر در بودجه‌های پژوهشی،

۸. تقویت روحیه واقع‌بینی و عینیت‌گرایی و اجتناب از سوگیری شخصی، ایجاد همخوانی بین ارزشها و فرهنگ جامعه و نتایج تحقیقات، برطرف کردن مقاومتها و مقابله با محافظه‌کاری مدیران، ایجاد انسجام و ساختار مناسب در فعالیت‌های

پژوهشی و نتایج آنها، برگزار می‌گردد. هم‌اکنون هم‌اندیشی برای محققان و مجریان، قانونمند کردن توجه به یافته‌های تحقیقات و استفاده از رسانه‌های ارتباطی برای عرضه نتایج تحقیقات در دستگاه‌های اجرایی و توسعه و فعال کردن مراکز تحقیقاتی. اولویت عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی بر حسب طبقه‌بندی پنجگانه عوامل به ترتیب زیر است:

۱. عوامل سازمانی (۲۲/۸ درصد)،
۲. عوامل ارتباطی (۲۰/۶۳ درصد)،
۳. عوامل اجتماعی (۲۰/۶۲ درصد)،
۴. عوامل انسانی (۱۸/۴۵ درصد)،
۵. عوامل روش‌شناختی (۱۷/۳۷ درصد).

همانطور که مشخص شد اولویت عوامل استفاده از یافته‌های پژوهشی بر حسب طبقه‌بندی پنجگانه به این ترتیب بود: عوامل سازمانی (۲۲/۰۸ درصد)، عوامل ارتباطی (۲۰/۶۳ درصد)، عوامل اجتماعی (۲۰/۶۲ درصد)، عوامل انسانی (۱۸/۴۵ درصد) و عوامل روش‌شناختی (۱۷/۳۷ درصد).

راچفورد و نیکولز (۱۹۹۶)، قاسم (۱۹۹۷)، به نقل از لاریجانی و فاضلی، (۱۳۷۹)، صباغیان (۱۳۷۸)، گودوین (۱۹۹۵)، لیوایت (۱۹۹۱)، سومر و یومر (۱۹۹۷)، بلیکی (۲۰۰۰)، اولاد (۲۰۰۲)، ریهر و موریسون (۲۰۰۲)، فالمن (۱۹۹۶)، کیسکر و براون (۱۹۹۶)، طاهری لرکی (۱۳۷۵)، رجی (۱۳۸۰)، سیف (۱۳۸۰)، ایرانمنش (۱۳۷۹)، آقازاده (۱۳۸۰)، فرزاد فرد (۱۳۸۰)، مهرمحمدی (۱۳۸۰)، حسن‌زاده (۱۳۸۰)، پرویزیان (۱۳۷۹)، موسوی (۱۳۸۰)، رزاقی (۱۳۷۵)، بهروان (۱۳۷۴)، بکرانی (۱۳۷۳)، فقیهی قزوینی (۱۳۷۸)، کیانی هرچگانی و یارمحمدیان (۱۳۷۷)، تاجیک اسماعیلی (۰۱۳۷۹)، موسوی (۱۳۸۰)، توکل و منی کاشانی (۱۳۷۸)، حبیبی (۱۳۷۵)، ذاکر صالحی (۱۳۷۹)، شایان (۱۳۷۵)، طایفی (۱۳۷۷)، قورچی‌بان (۱۳۷۵)، لاریجانی (۱۳۷۶)، مکنون (۱۳۷۵)، یگانه (۱۳۷۵)، عبداللّهی (۱۳۷۹)، متین (۱۳۷۹) و اسماعیلی (۱۳۷۹) نیز در بررسیها، تحقیقات و مقاله‌های

علمی خود نشان دادند که عوامل انسانی، ارتباطی، اجتماعی، انسانی و روش شناختی عوامل مرتبط و مؤثر در استفاده از یافته‌های پژوهشی محسوب می‌شوند.

پیشنهاد های تحقیق

بر اساس نتایج تحقیق و بررسی سؤالات چهارگانه پژوهش پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. با توجه به اینکه موانع متعددی بر سر راه استفاده از یافته‌های پژوهش موجود دارد، توصیه می‌شود برای تک تک موانع، راهبردهای مناسب اندیشیده شده و به اجرا درآید.
۲. با عنایت به اینکه عوامل متعددی در استفاده از یافته‌های پژوهش مؤثرند، پیشنهاد می‌شود از این عوامل برای استفاده بهینه از یافته‌های تحقیقات و رفع موانع استفاده شود.
۳. از آنجا که موانع انسانی اولویت اول‌اند، باید هر گونه اقدام عملی به قصد رفع موانع در وهله اول معطوف به این نوع از موانع باشد و به هر یک از موانع انسانی به دقت توجه و برآن اساس برنامه‌ریزی شود. بدیهی است که تقویت و رشد شایستگی‌های علمی محققان و توجه به صلاحیت‌های حرفه‌ای آنها، تقویت روحیه واقع‌بینی و عینیت‌گرایی و اجتناب از سوگیری شخصی، افزایش آگاهی مدیران، موظف کردن محققان به ارائه یافته‌های کاربردی تحقیقات، ایجاد دوره‌های مدیریت پژوهش برای مدیران و به کارگیری مدیران دارای بینش علمی و پژوهشی در سطح مدیریت، شناسایی دقیق مخاطبان تحقیق و نیازمندی‌های آنها و ایجاد اعتماد و اطمینان تصمیم‌گیران به محققان در این زمینه مفید است.
۴. چون موانع ارتباطی اولویت دوم است، باید تدابیر لازم برای برطرف کردن این موانع اتخاذ شود. تدابیری مانند ایجاد ارتباط مستمر بین محققان و مجریان، ایجاد نظام اطلاع‌رسانی مناسب، تأسیس بانک اطلاعاتی و تهیه چکیده تحقیقات، از بین بردن شکاف نگرشی، ارتباطی و مسئولیتی بین محققان و تصمیم‌گیران، در اختیار گذاشتن به موقع

یافته‌های پژوهشی و دسترس‌پذیر نمودن یافته‌های تحقیقات، برگزاری جلسات هم‌اندیشی برای محققان و مجریان، از بین بردن موانع ارتباطی (کلامی یا غیرکلامی) میان محققان و کاربران تحقیقات و آموزش لازم در زمینه اشاعه نتایج تحقیقات و افزایش دادن کیفیت اشاعه اطلاعات و نتایج از تدابیر لازم به حساب می‌آید.

۵. اولویت سوم موانع سازمانی است، برای رفع این موانع پیشنهاد می‌شود که به فعالیتهای تحقیقاتی به قصد عقلایی کردن تصمیمات توجه بیشتری شود، در زمینه نحوه استفاده از نتایج تحقیقات دوره‌های آموزشی لازم برگزار شود، کنترلهای خشک اداری و ساختار دیوانسالارانه از بین برود، زمینه‌ها و شرایط مناسب برای استفاده از تحقیقات فراهم آید و استفاده از یافته‌ها و توجه به تحقیقات در شرح وظایف مدیران دستگاههای اجرایی در نظر گرفته شود. در دستگاههای اجرایی برای عملیاتی کردن نتایج تحقیقات، کمیته اشاعه و کاربست ایجاد و محدودیتهای مالی برطرف و برای تحقیقات بودجه‌های پژوهشی مناسب و مجزا در نظر گرفته شود.

۶. چهارمین اولویت موانع، موانع روش‌شناختی است، راهبردهایی مانند افزایش کیفیت روش‌شناسی تحقیق و کاربردی کردن آنها، ارزشیابی اثربخشی و سودمندی نتایج تحقیقات، ایجاد انسجام و ساختار مناسب در فعالیتهای پژوهشی و نتایج آنها، حمایت از تحقیقات کاربردی و تشویق محققان در این زمینه، قابل فهم و کاربردی کردن نتایج تحقیقات برای سیاستگذاران، متناسب کردن راه‌حلها و پیشنهادهای تحقیق با شرایط و امکانات، آموزش لازم در زمینه پژوهشهای کاربردی، و بررسیهای دقیق و آزمایشی برای تعیین سودمندی تحقیقات، راهبردهای مناسب برای از بین بردن این موانع است.

۷. موانع اجتماعی، اولویت پنجم موانع است، از آنجا که نتایج تحقیقات باید متناسب با بافت و زمینه اجتماعی - فرهنگی باشد، برای رفع موانع اجتماعی پیشنهاد می‌شود فرهنگ پژوهشی و

پژوهش‌خواهی در جامعه و بین‌تصمیم‌گیران توسعه
یابد. نیازسنجی مناسب برای موضوعات پژوهشی انجام
و اولویتهای تحقیقاتی تعیین و بین ارزشها و فرهنگ
جامعه و نتایج تحقیقات همسویی و همخوانی ایجاد شود.
توجه به ابعاد روان‌شناختی، جامعه‌شناختی،
اقتصادی، تربیتی، فنی، تکنولوژیک، سیاسی و مدیریتی
تحقیقات و نتایج آنها لازم است. در دستگاههای
اجرایی باید برای ارائه و عرضه یافته‌های پژوهشی
به‌طور اثربخش از رسانه‌های ارتباط جمعی استفاده
کرد، مراکز تحقیقاتی و پژوهشی را در جامعه توسعه
داد و نیازهای محلی، منطقه‌ای، سازمانی، فرهنگی و
ملی را در نظر گرفت.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

چکیده پیشنهادها:

از آنجا که آگاهی مسئولان و مدیران دستگاه‌های اجرایی نقش با اهمیت در توجه آنها به تحقیقات دارد، پیشنهاد می‌شود با اتخاذ راهبردهای مناسب میزان اطلاع و آگاهی مدیران دستگاه‌های اجرایی افزایش یابد.

۹. چون اثربخشی فعالیتهای پژوهشی مستلزم مدیریت افراد با صلاحیت و شایسته و دارای تجربه علمی است. توصیه می‌شود در انتصاب مدیران دستگاه‌های اجرایی به این مهم بیشتر توجه شود.

۱۰. بهتر است نتایج طرحهای پژوهشی نهادها، سازمانها و دستگاه‌های اجرایی به شیوه‌های مختلف و مناسب مانند خبرنگار، پژوهش‌نامه و چکیده تحقیقات به اطلاع کاربران و مسئولان برسد.

۱۱. پیشنهاد می‌شود هرگونه شکاف و خلأ ارتباطی بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان یافته‌های پژوهشی از بین برود. بهتر است محققان هنگام تدوین طرح تحقیق و اجرای پژوهش به نیازها، خواستها و علایق تصمیم‌گیران و کاربران یافته‌های پژوهشی توجه کنند.

۱۲. یکی از شیوه‌های مناسب برای اطلاع‌رسانی درباره نتایج تحقیقات برگزارهای سمینارها، همایشها و گردهماییهای محلی، منطقه‌ای و ملی است. از این طریق می‌توان به نتایج تحقیق جنبه کاربردی داد. در این زمینه همچنین تشکیل جلسات توجیهی، تشکیل کمیته اشاعه و کاربست و کارگاههای آموزشی مؤثر است.

۱۳. تحقیقات و پژوهشهایی که از نظر روش شناختی مناسب و دقیق‌اند شرایط لازم را برای به کارگیری نتایج تحقیقات فراهم می‌کنند. بدیهی است در این زمینه ویژگیهای حرفه‌ای و شایستگی محققان نقش مهمی دارد.

۱۴. توصیه می‌شود یافته‌های پژوهشی دستگاه‌های اجرایی به صورت کاربردی و شفاف و به زبان غیر تخصصی و قابل فهم در اختیار تصمیم‌گیران و مدیران قرار گیرد با عنایت به اینکه مدیران معمولاً افرادی پر مشغله‌اند و فرصت کافی برای

مطالعه کلیه نتایج تحقیقات ندارند، این تدبیر
اثربخش خواهد بود.
۱۵. با توجه به اینکه نگرش در جهت‌گیری
رفتاری افراد نقش مهمی دارد، پیشنهاد می‌شود
فرهنگ تحقیقاتی و نگرش پژوهشی در جامعه و به
ویژه بین مدیران و تصمیم‌گیران دستگاه‌های اجرایی
توسعه یابد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

الف) فارسي

آقازاده، احمد (۱۳۷۵). راههاي فراهم کردن

زمينه کاربست يافته‌هاي پژوهشي در آموزش و

پرورش، پژوهشنامه آموزشي، شماره ۲۳، ص ۱۹۲.

آقازاده، احمد (۱۳۸۰)، بررسي نارساييها و

موانع در کاربست نتايج و يافته‌هاي تحقيقاتي

تربيتي، پژوهشنامه آموزشي، ويژه‌نامه شماره

۱۰، ص ۷۶.

ارفعي مقدم، عبدالمجيد، (۱۳۸۰)، تأثير سازمان و

رهبري مدرسه بر معلمان در زمينه کاربرد

يافته‌هاي تحقيقات آموزشي و تجربه‌هاي مشابه،

ماهنامه خبري پژوهش وزارت آموزش و پرورش،

سازمان پژوهش و برنامه‌ريزي آموزشي. سال

سوم، شماره ۲۲، ص ۶۵

امام جمعه، طيبه (۱۳۸۲). تأثير سازمان و رهبري

مدرسه بر معلمان در زمينه کاربرد يافته‌هاي

تحقيقات آموزشي و تجربه‌هاي مشابه، ماهنامه خبري

پژوهش وزارت آموزش و پرورش، سازمان پژوهش و

برنامه‌ريزي آموزشي. سال سوم، شماره ۲۲، ص ۱۸.

ايرانمنش، محمد (۱۳۷۹) ايجاد و گسترش مراکز تحقيق

و توسعه ضرورت اساسي براي پيشرفت علمي و

توسعه صنعتي، نشريه اطلاعات، دوره سوم، ص

۱۱.

تاجيك اسماعيلي، عزيزالله (۱۳۷۷) کاربست

يافته‌هاي تحقيقات، بن‌بستها و راهکارها،

پژوهشنامه آموزشي، شماره ۸، ص ۸۱.

جانستون، جي ان (۱۳۷۳) روش‌هايي براي به کار

بستن يافته‌هاي پژوهشي، ترجمه ي محمود مهرمحمدي،

تهران، دبیرخانه شوراي تحقيقات وزارت آموزش و

پرورش، ص ۴۲.

حج‌فروش، احمد (۱۳۸۲) جاگاه تحقيقات در آموزش و

پرورش، ماهنامه خبري پژوهش وزارت آموزش و

پرورش، سازمان پژوهش و برنامه‌ريزي آموزشي،

سال سوم، شماره ۱۹، ص ۱۷.

حسن‌زاده، رمضان (۱۳۸۰) ارتباط پژوهشگران و

بهره‌وران عامل كليدي در کاربست يافته‌هاي

پژوهش. پژوهشنامه‌ی آموزشی، ویژه‌نامه‌ی شماره‌ی ۱۰، ص ۶۰.

حسن‌زاده، رمضان (۱۳۸۰) بررسی میزان نتایج تحقیقات انجام شده در آموزش و پرورش استان مازندران و عوامل مؤثر بر آن، مرکز تحقیقات سازمان آموزش و پرورش استان مازندران. خوش‌فر، غلامرضا (۱۳۷۹) بررسی نقش تحقیق و مراکز تحقیقاتی در توسعه‌ی اقتصادی- اجتماعی، رهیافت. شماره‌ی ۲۲، ص ۹۱.

دبیرخانه‌ی شورای پژوهشی علمی کشور (۱۳۷۶) برنامه‌ی ملی تحقیقات کشور، دفتر ریاست جمهوری، عناوین پروژه‌های پیشنهادی و مصوب.

رجبی، نصرت‌الله (۱۳۸۰) موانع و عوامل تسهیل‌کننده‌ی به کارگیری یافته‌های پژوهشی، پژوهشنامه‌ی آموزشی، ویژه‌نامه‌ی شماره‌ی ۱۰، ص ۲۷.

ساکي، رضا (۱۳۸۲) آموزش مدیریت پژوهش در آموزش و پرورش گامی مؤثر برای بهبود فعالیت‌ها، پژوهشنامه‌ی آموزشی، شماره‌ی ۶۲-۶۳، ص ۱۶.

سپیدنامه، بهروز (۱۳۸۰) جستاری در موانع استفاده از یافته‌های تحقیق، پژوهشنامه‌ی آموزشی، ویژه‌نامه‌ی شماره‌ی ۱۰، ص ۱۸.

شریعتزاده، مهدی (۱۳۸۰) تأملی در موانع کاربردی یافته‌های پژوهشی، پژوهشنامه‌ی آموزشی، شماره‌ی ۳۷، ص ۳۷.

شفیعی مطهر، سید علی‌رضا (۱۳۸۱) سیمای پژوهش در قاب فرهنگی، پژوهشنامه‌ی آموزشی، شماره‌ی ۵۲-۵۳، ص ۵۳.

فتحی و اجارگاہ، کوروش (۱۳۸۲) موانع پژوهش‌مدار کردن تصمیم‌گیری در فرآیند برنامه‌ریزی درسی، فصلنامه‌ی تعلیم و تربیت، سال نوزدهم، شماره‌ی ۲، ص ۲۹.

فرزام‌فرد، غلامرضا (۱۳۸۰) ردیابی کاربردی یافته‌های پژوهشی، ویژه‌نامه‌ی شماره‌ی ۱۰، ص ۸۳.

فقیهی قزوینی، فاطمه (۱۳۷۸) **کاربست یافته‌های پژوهشی در اصلاحات آموزشی**، تهران، پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت.

متین، نعمت‌الله (۱۳۸۰) **کاربست یافته‌های پژوهشی ضرورت‌ها و نظریه‌ها و راهکارها**، پژوهش‌نامه‌ی آموزشی، ویژه‌نامه‌ی شماره‌ی ۱۰، ص ۳.

متین، نعمت‌الله (۱۳۸۲) **مدیریت و توسعه‌ی پژوهش**، پژوهش‌نامه‌ی آموزشی، شماره‌ی ۶۱، ص ۶۱.

مهرمحمدی، محمود (۱۳۷۹) **جستارهایی در پژوهش در قلمرو آموزش و پرورش**، تهران، پژوهشکده‌ی تعلیم و تربیت.

مهرمحمدی، محمود (۱۳۸۰) **علل عدم کاربست چیست و راه‌های توسعه‌ی کاربست کدام است**، پژوهش‌نامه‌ی آموزشی، ویژه‌نامه‌ی شماره‌ی ۱۰، ص ۱۷.

(ب) منابع غیرفارسی

- Blaikie, Norman. (2000). **Designing Social Research**, By Polity oxford University Press.
- Cohen, L: L., Manion & Morrison. (2001). **Research Metods in Education**, 5th edition, Routledge Falmer.
- Funk, S. G & etc. (1995). **“Administrators’ Views on Barriers to Research Utilization”**, **Applied Nursing Research**, 8, pp. 44-49.
- Funk, S. G., M. T, Champagne, R. A., Wiese, & E. M., Tornquist, (1991). **“BARRIES: The Barriers to Research Utilization Scale”** **Applied Nursing Research**, 4 (1), pp. 39- 45.
- Funk, S. G., M. T., Champange, R. A., Wiese, & E. M. Tornquist (1991). **Barriers to Using Research Findings in Practice: The Clinician’s Perspective**, **Applied Nursing Research**, 4 (2), pp. 90- 95.
- Funk, S. G., E. M., Tornquist, & M. T. Champagne (1995) **Barriers and Facilitators of Research Utilization: An Intergrative Review**, **Nursing Clinics of North America**, 30, pp. 395- 407.
- Olade, Rosaline (2002). **Collaborative Research Utilization**, Posters 26 th September’ U.S.A.
- Ratchford, T. & R. Nichols, (1996), **Whitin Word Science Report**, North America.
- Rehr, H, & Morrison, B. (2002). **Research-Utilization-Application of Findings the Workshops**
- Sommer, B. & Sommer, R. (1997). **A Practical Guide to Behavioral Research: Tools and Techniques**. By Oxford University Press Inc.

Web Sites:

- <http://sti.Confex.com>
- <http://www.columbia.edu>
- <http://www.iander.edu>
- <http://www.ahfmr.ca>

پروہشکاه علوم انسانی ومطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی